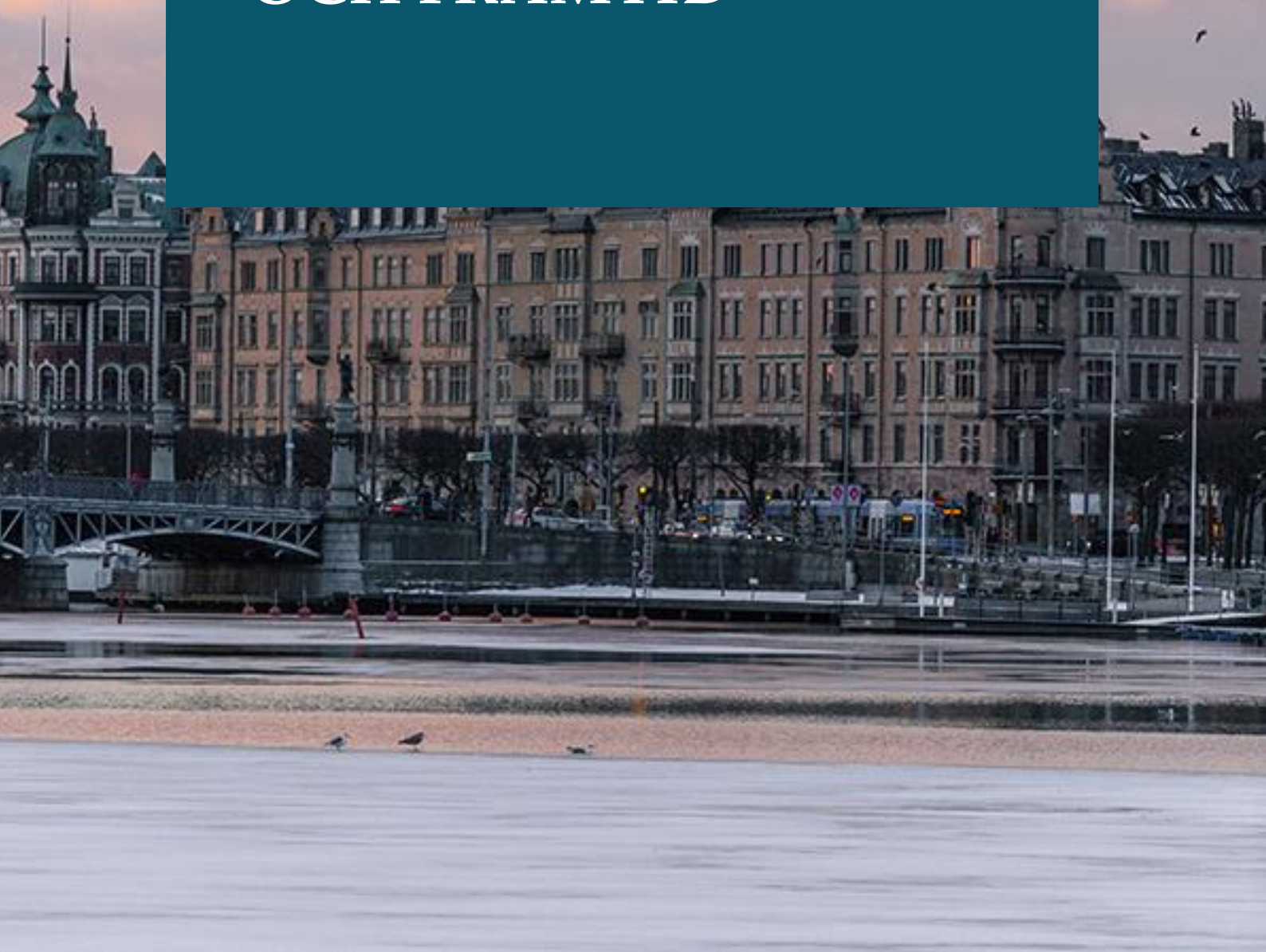

BROTT I SVERIGE: DÅTID, NUTID OCH FRAMTID

BROTT I SVERIGE:

DÅTID, NUTID & FRAMTID

BROTT I SVERIGE

Idag är vi mer medvetna än någonsin om vår omvärld och vilka risker för att utsättas för brott som finns. Till följd av vår konstanta uppkoppling till internet får vi snabbt och ständigt nyheter om vad som sker i vår omvärld och detta har bidragit till en stor ökning av oro och rädsla för utsatthet i samhället. Nationella trygghetsundersökningen (Brå, 2022) visar att runt hälften av Sveriges befolkning känner oro över brottsligheten i samhället och, även stor oro för sina närstående. Den ökade oron kan bero på flertal saker; forskning pekar på hur medias porträttering av brottslighet kan komma påverka människ-

ors uppfattning av brott. Detta kan eventuellt vara en, av flera, faktorer till den ökade oron vi ser i Sverige idag. Syftet med denna rapport är att kunna tillhandahålla aktuell information gällande dagens brottslighet och hur utvecklingen kan komma att påverka 2Secures kundgrupp i framtiden.

Dagens brottslighet förändras ständigt och med hjälp av statistik och expertis kan en uppfattning formas om vad som står framför oss. I rapporten presenteras brottsstatistik utifrån perspektivet brott mot privatpersoner.

230 000	195 900	60 000	7 300
Våldsbrott Runt 230 000 personer uppskattas blivit utsatta för våldsbrott under 2020.	Bedrägeribrott 195 900 bedrägeribrott anmäldes år 2021.	Bostadsinbrott Runt 60 000 antal hushåll utsattes för inbrott år 2021.	Rån Under 2021 anmäldes runt 7 300 rån, de flesta gäller rån mot privatperson.

De senaste 10 åren har brottsstatistiken legat på en relativt stabil nivå. Under de senaste åren har det dock skett en generell minskning av bostadsinbrott – från 1,8% 2018 till 1,3% 2021. Från 2014 skedde det en markant ökning av personrån, som de senaste tre åren har visat en nedåtgående trend. Många av de brott som visat en nedåtgående trend

kan delvis kopplas till restriktionerna som tillämpades under pandemin under 2020. Sedan är det andra brott som visar på en oroande uppgång – bedrägerier. Med den ständiga digitala utvecklingen så kommer bedragare att finna mer möjligheter till att bedra. Detta kommer vara en stor utmaning för rättsväsendet men även för dig och mig.

BEDRÄGERIER OCH FRAMTIDSUTVECKLINGAR

Samhället blir mer och mer ett internetsamhälle och med detta kommer många fördelar och nackdelar. Det har blivit väldigt enkelt att förmedla information till vänner, familj och eventuella Instagram-följare. Utöver ansvaret för den egna exponeringen i digitala källor - som riskerar att överföras till brott i verkligheten - är det trots allt evident att det finns antagonistiska aktörer som använder sig av internet som ett verktyg för att begå brott utan att behöva närma sig offret. Det krävs att vi är medvetna om de teknologiska utvecklingarna samtidigt som vi håller oss uppdaterade om nya brott och tillvägagångssätt för att begå brott. Nedan beskrivs dessa med fokus på brottstypernas utveckling och tillvägagångssätt, samt de förebyggande åtgärderna som kan tillämpas.

Framträdande brott som polisen varnat om är främst bedrägerier. Antal fall av bedrägerier har ökat

markant och flera olika metoder för att genomföra dessa har registrerats. Polisen uppmärksammar allmänheten att ha koll på följande typer av bedrägerier:

Phishing betyder nätfiske på svenska och är ett sätt att "fiska" fram bankrelaterad information. Det begås via mejl eller andra chattjänster där de försöker lura eller bedra dig att öppna dokument, som en webbplats eller filformat som innehåller skadlig kod. Den infekterar enheten och/eller kommer över behörigheter.

Vishing är en kombination av voice (röst) och phishing (fiske). Via telefonsamtal utger någon sig för att vara någon annan, oftast en person från en myndighet eller en bank och lägger press på dig för att du inte ska hinna tänka igenom situationen och lämna ifrån dig uppgifter.

Smishing är en kombination av sms och phishing där du får falska sms med länkar till sidor där du uppmanas att uppge personliga koder eller att ringa ett falskt telefonnummer.

Framtidsutvecklingar som kan komma att bli plattformar för kriminella att begå brott på är bland annat; ChatGPT, Deepfake och Metaverse.

Andra teknologiska utvecklingar som kan bli verktyg för kriminella är bland annat **Deepfake**. **Deepfake** är en form AI (Artificiell Intelligens) som kan manipulera vad som syns på video (bland annat i videosamtal) så att man ser ut och låter som någon annan. *Deepfake* är ett engelskt begrepp som kan delas upp i två ord, "deep" som innebär "djup maskinlärning" och "fake" som i "falsk". Detta i sin tur innebär att man genom en djup avancerad AI-teknik tillämpar flera lager av maskinlärda algoritmer. Med detta kan man manipulera både ansikte och röst i form av video eller foto (Säkerhetskollen, n.d.). Med den tekniska utvecklingen anses denna strategi bli mer förekommande och lätthanterlig med tiden och därav utgör ett stort hot mot befolkningen. Detta kommer göra bedrägerier mycket mer komplexa och det kommer bli svårare att kunna misstänka dessa brott. *Deepfake*, tillsammans med utvecklingen av cyberbrottslighet inom **metaverse**, vilket är den virtuella och konceptuella världen, kommer tekniken utvecklas och fler potentiella brott kommer att uppstå. Detta kommer kräva fler nya tillvägagångssätt som måste utredas så för att kunna jobba preventivt gentemot dessa brott. Dessa brottsliga strategier kommer att öka hotet av social manipulation, vilket innebär att manipulera personer att utföra handlingar eller avslöja konfidentiell information, eftersom i dagens internetbrottslighet är 80% av fallen genom social manipulation. År 2022 lanserades en ny språkbaserad AI som fick

"When something seems too good to be true, it's usually a scam."

stor internationell uppmärksamhet, **ChatGPT**. Man har funnit många fördelar, samt nackdelar, med lanseringen av denna nya teknologi. Teknologin i händerna på nationer och privatpersoner kan ha många problematiska segment - exempelvis kan stater med teknologin möjliggöra cyberspionage, informations-operationer (IO) och störande cyberattacker. Det som anses mest problematiskt är inte vad stater kan göra med teknologin utan vad denna teknologi kan innebära i händerna på cyberkriminella. Dessa hotaktörer förväntas vara det största hotet vid användning av *ChatGPT*.

Några hotaktörer är bland annat hackaktivister, bedragare, spammare, betalkortsbedragare och hotskådespelare som med denna teknik kan tillägna sig åt mindre former av cyberbrott. Inom några dagar av lanseringen av *ChatGPT* har *Recorded Future* lyckats identifiera hotaktörer inom olika forum och på dark web som delar med sig av funktionella skadliga koder, tutorials för social manipulations samt system för att tjäna pengar. Även fast det hittills inte visat någon ökning på dessa brott så ger detta möjlighet för en ökning av ransomware, datautpressning, förnekande av service, cyberterrorism och så vidare.

STÖLD OCH BOSTAD SINBROTT

Med den minskande användningen av kontanter i samhället blir personlig egendom en ny måltavla för kriminella. Det innefattar bland annat egendom som datorer, klockor och smycken som man sedan kan sälja vidare för att finansiera sitt missbruk eller sin kriminella verksamhet. När det kommer till stöld och bostadsinbrott kan man få en känsla av hjälplöshet och en sådan händelse kan lämna djupa psykiska sår hos offret. Många känner en stor oro för denna typ av brott trots de nya teknologiska säkerheterna som övervakningskameror, larm och ljus. Det är därför viktigt att hålla sig informerad om nya trender

inom brottslighet för att bli mer säkerhetsmedveten och också för att kunna förebygga eller hantera situationen om den uppstår.

Det finns många olika preventiva åtgärder man kan tillämpa på sin bostad. Polisen rekommenderar att ha inbrottskydd på fönster och dörrar som kan minska risken för bostadsinbrott. Det är även viktigt med inbrottslarm som tillsammans med sirener kan avskräcka och stoppa ett pågående inbrott. Forskning har visat på att kameror (CCTV) är som mest effektivt tillsammans med ljusbelysning och andra säkerhetsåtgärder. För att minska risken för att bli bestulen på dyrbara eller materiella ting med emotionellt värde bör man använda sig av kassaskåp eller liknande skydd för att fördröja eller försvåra möjligheten att få tag på dessa ting. Tillsammans med dessa åtgärder är det rekommenderat att sätta upp skyltar om larm för att avskräcka och möjligtvis avvisa inbrott. Om man bor i ett bostadsområde bör man samarbeta med sina grannar. Det gör stor skillnad att ha en granne som tittar till bostaden och kan ha koll för att kunna kontakta polis om något verkar konstigt.

*Totalt
72 884
inbrottsstöder
anmäldes år
2021.*

använda de förebyggande inbrottsåtgärder man har, som bland annat att inte göra det synligt om man inte är hemma eller om man är på semester.

Andra åtgärder som har visats vara effektiva gentemot inbrott är miljödesign. Det innebär att områden som är dåligt omhändertagna ger människor uppfattningen om dålig säkerhet. Därför är detta mer av en kollektiv insats då områden där alla tar hand om skötsel av bland annat bostäder, trädgårdar och gator uppfattas som ett säkert och skötsamt område. Det håller borta skadegörelse och andra enklare brott. Ett välskött område kan samtidigt attrahera fler inbrottstjuvar av den anledningen. Detta, kombinerat med gransamverkan, är viktiga åtgärder för att förhindra inbrott. Samverkan mot brott (SAMBO) har presenterat en utredning som visar på en minskning på 36% vad gäller inbrott i områden där det finns gransamverkan. Gransamverkan innebär att människor som bor i ett område samarbetar med polis och får kunskap kring skydd som avskräcker och försvårar för tjuven.

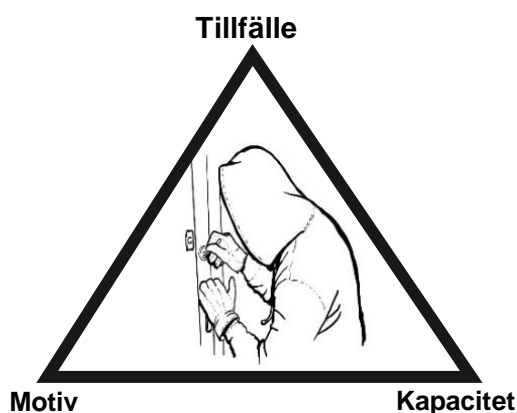
RÅN

Till skillnad från andra brottstyper så kan rån ge psykiska men hos offret för resten av livet. Vid rån innefattas hot eller våld som kan göra situationen mer extrem än vad det var menat att bli. Rån kan ske väldigt spontant från gärningspersonens sida och därav överrumpla offret. Detta gör att man kan känna sig otrygg i många miljöer. Det viktigaste för att förebygga rån är att vara medveten om sin omgivning och att man inte rör sig själv eller i dåligt upplysta områden under kvälls-/natttid.

Majoriteten av de misstänkta vid ungdomsrån är främst pojkar i åldern 15–17 och motiven grundar sig i behov av pengar, men även status, spänning eller bakomliggande konflikter mellan brottsoffer och gärningsperson. Oavsett om ungdomsrånen utgör en liten andel av personrånen är det allvarligt med anledning av den trauma unga utsätts för vid en sådan upplevelse. Det krävs mer tid och resurser då ungdomar är mer lättpåverkade och behöver en lång tid att bearbeta sådant trauma. I samband med rån har det blivit allt vanligare med våld och användning av vapen, vilket innebär att våld i samband med rån var vanligare 2020 än 20 år tidigare. Av det som stals var det mycket som såldes vidare på köp-och-sälj-sidor och sociala medier. Det handlade främst om märkeskläder, elektronik som mobiltelefoner och hörlurar. Ungdomar som begår dessa brott tenderar (som många andra ungdomar) att ha hög grad av impulsivitet, låg problemlösningsförmåga och brotts-tillåtande attityder. Detta på grund av att majoriteten av de misstänkta kommer från socioekonomiskt utsatta områden där upplevelsen av ojämlika livschanser är hög och därav blir mer benägna att hamna i kriminogena miljöer (Brå, rapport 2021:19).

År 2021
utsattes omkring
100 000 personer
för personrån.

När ett fysiskt brott sker innefattar det nästan alltid tre element som gör brottet möjligt. Dessa tre element är bra att bära med sig när man är ute och rör sig på stan men även om man känner sig orolig för att bli utsatt för rån eller våld. Av dessa tre element är det första att det krävs ett tillfälle för brott. Det ska även finnas motiv för brott samt kapaciteten att kunna genomföra tänkta brott. Tillfället talar mycket om bland annat tillgänglighet till offer, om någon är ensam eller berusad. När tillfället visar sig ska även gärningspersonen ha ett motiv, som att ta pengar eller sno föremål för att genomföra brottet. Kapaciteten är den sista pusselbiten som avgör om gärningspersonen agerar på motivet och tillfället. Har gärningspersonen i fråga kapaciteten att ta föremål från denna individ? Eller kommer personen i fråga göra motstånd, har då gärningspersonen eventuella vapen till hands, och så vidare. Om det finns ett tillfälle är det en större chans för ett brott att ske om personen har möjligheten och drivet. Genom att göra sig medveten om dessa element för brottslighet har man även större chans att förhindra ett brott.

VÅLDSBROTT

Våldsbrott, hot och trakasserier innefattar allt från bråk på krogen till människor som blir trakasserade på gatan, till det som sker bakom stängda dörrar. Dessa brottstyper är händelser många har varit med om eller känner någon som varit med om. När det kommer till våldsbrott, hot och trakasserier varierar motiv och tillvägagångssätt enormt. Statistiken visar på en relativt stabil utveckling över tid, vilket innebär att det inte finns några tydligt nedåt- eller uppåt-gående trender för dessa brott. Mörkertalet är dock enormt när det kommer till dessa brottstyper, även om statistiken visar på en stadig nivå under de senaste åren. Det är således viktigt att vara medveten kring var och när dessa brott oftast sker för att undvika möjlig utsatthet.

Nationella trygghetsundersökningen (2022) visade att det framförallt är en viss grupp individer som utsätts mest för misshandel. Statistiken av misshandel från 2021 visar att utsattheten var större bland personer som är födda i Sverige med båda föräldrarna utrikesfödda (5,0 %) än bland svensk-

födda med minst en svensk-född förälder (2,8 %).

Utsattheten för misshandel tenderar också att vara mer sannolik bland personer med endast förgymnasial

utbildning (4,9 %) i jämförelse

med de med eftergymnasial utbildning (1,7 %). Den rapporterade oron för att utsättas för misshandel var nästan jämlik mellan män och kvinnor (9% respektive 10%). Det visade dock på en större oro bland män i åldrarna 20–24 (15%) och kvinnor åldrarna 16–19 och 20–24 (16% vardera). Detta stämmer överens med tillgänglig statistik över den mest utsatta gruppen för misshandel vilket är killar i

År 2021 var cirka 226 000 personer utsatta för misshandel.

åldrarna 16–24. Detta är dock vad den synliga statistiken kan påvisa. Medvetenheten om hur stort mörkertalet är gör det svårt att avgöra om detta stämmer överens med verkligheten.

När det kommer till upprepade utsatthet visar statistiken att det är vanligare bland kvinnor än bland män. En femtedel (20,3 %) av kvinnorna som uppgav att de hade utsatts för misshandel rapporterade att de hade blivit utsatta vid minst fyra eller fler tillfällen.

När det kommer till rapportering av allvarlig misshandel är andelen män som utsatts för misshandel 2021 högre än kvinnor rapporterat, utvecklingen av utsatthet mellan könen är dock likartad över tid.

Den grupp som är störst vid andel utsatta för allvarlig misshandel är åldersgruppen 16–19 år, sedan blir det mindre ju äldre åldersgrupp som studeras. Enligt brottsstatistiken ökar misshandelsbrotten på specifika helgdagar som nyår och valborg, samt lördagar. Polisen syftar på att det är under dessa tider som det uppstår flest bråk då de involverade oftast är påverkade av eventuella droger eller alkohol.

DÖDLIGT VÅLD

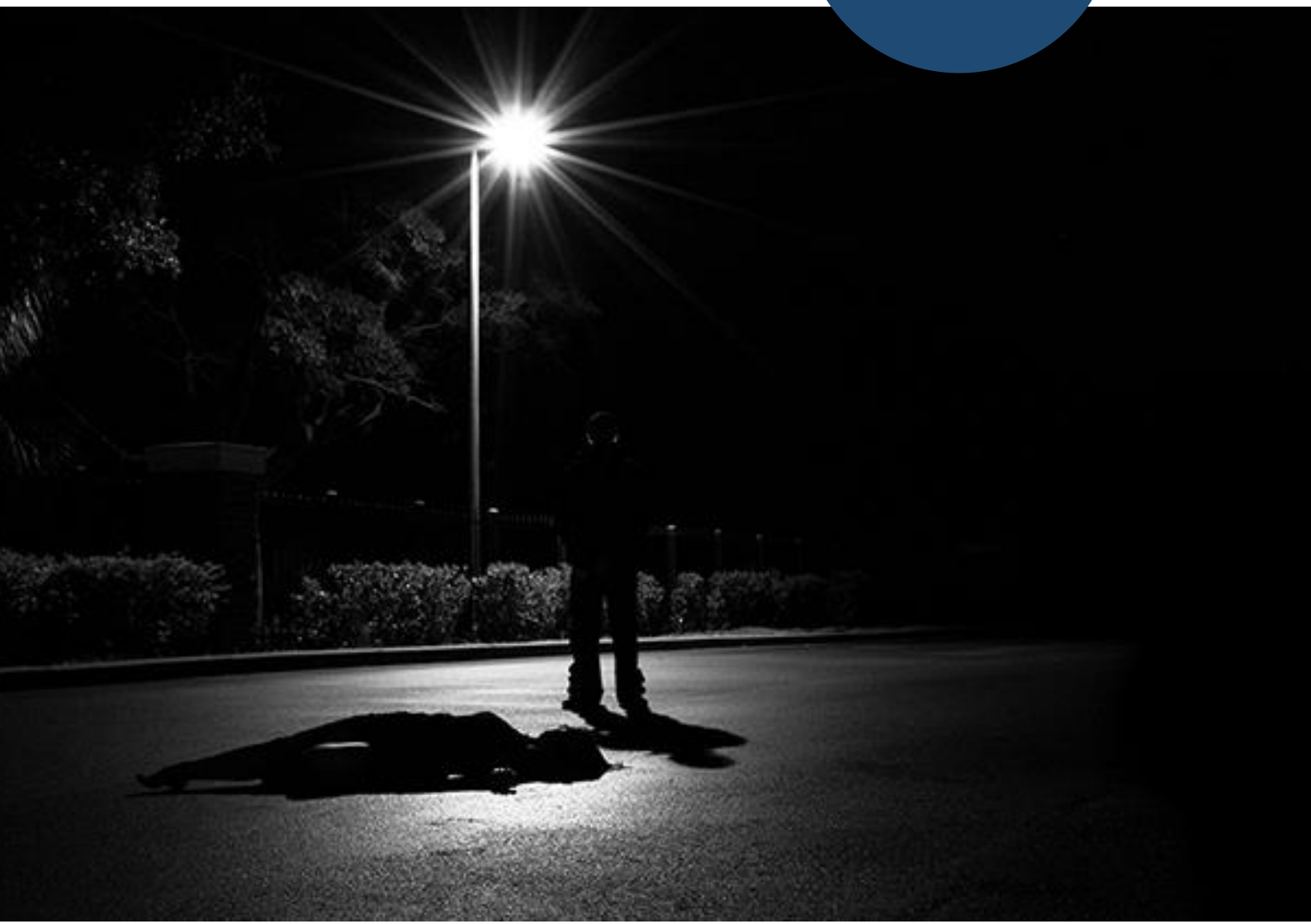
Den totala mängden av dödligt våld har visat en generell minskning där den historiskt har varit mycket hög inom de europeiska länderna. Sverige som varit en av de länder med relativt låga nivåer av dödligt våld visar nu en ökning i statistiken jämfört med de andra europeiska länder. Ökningen av dödligt våld med skjutvapen började redan på 2000-talet i Sverige, men det syntes inte i statistiken då dödligt våld med våldsmetoder som inte innefattade skjutvapen samtidigt minskade. Den största skillnaden man har kunnat se mellan Sverige och övriga Europa är att dödligt våld med skjutvapen mot 20–29-åringar har ökat markant. Dödsskjutningar mot personer under 20 år sker sällan, men det noterades 2019 att det skedde en uppgång i Sverige. Det ska

tolkas med försiktighet då det skiljer sig från år till år och inte visar på några särskilda trender.

Forskning har även visat att det är sällsynt att dödligt våld med skjutvapen sker utanför de kriminella miljöerna i utsatta områden, och det är där man sett ökningen av det dödliga skjutvapenvåldet i Sverige. De ökade händelserna av dödligt skjutvapenvåld i Sverige kan inte beskrivas som en internationell utveckling då det varit väldigt koncentrerat till Sverige. Specifikt för att våldet sker i den avgränsade kategorin av dödsskjutningar i den kriminella miljön gör det

svårt för polisen att fastställa vad anledningen till utvecklingen är. Slutsatsen som dragits gällande ökningen i Sverige är att den handlar om särskild gruppdynamik inom den kriminella miljön, varför detta har uppstått i Sverige är ännu ej fastställt. Det har dock anmärkts att den minskande trenden i dödligt våld tyckts ha avstannat och visar på en uppgång i flera utvecklade länder. Tillsammans med detta har vapensmuggling observerats som ett växande problem i Europa tillsammans med den illegala droghandeln (Brå 2021).

*År 2021
rapporterades
113 dödsfall av dödligt
våld, varav 45 av dem
med skjutvapen.*

BROTT BLAND UNGA PÅ NÄTET

Brott bland unga och mot unga har länge varit i centrum för forskningen kring kriminella egenskaper och beteenden. Fokus har varit på hur unga människor kommer in i kriminella kretsar och hur deras utsatthet för brott utvecklas. Den ökade användningen av sociala medier har också skapat en ny arena för kriminalitet. Nästan alla barn använder sig av sociala plattformar där de umgås och lär sig nya saker.

Men med detta har det även skett en enorm ökning av utsatthet bland barn på nätet, gällande näthat men även oönskade kontaktförsök och stötande bilder. Det är därmed viktigt att utbilda sig om kriminaliteten som rör sig på internet och prata med barn och ungdomar om det, då det finns ett stort behov av att kunna skapa säkra internetanvändare som är medvetna om detta.

10 600	15 300	15 800	20 200
Självrapporterad utsatthet för kränkningar bland killar i årskurs 9 (2021)	Självrapporterad utsatthet för kränkningar bland tjejer i årskurs 9 (2021)	Självrapporterad utsatthet för mobbning bland killar i årskurs 9, (2021)	Självrapporterad utsatthet för mobbning bland tjejer i årskurs 9 (2021)

*Skattat antal elever i SUB 2021 som svarat ja på frågan om utsatthet av kränkningar och mobbning på internet.

Näthat och nätmobbning

Digital kriminologi har växt fram i takt med den digitala utvecklingen i samhället. Existerande sociala strukturer har på grund av utvecklingen genomgått förändringar som påverkar våra sociala nätverk. Det digitala innefattar kapaciteten av den nya teknologin för att producera sociala relationer. Det ersätter eller utesluter dock inte den mänskliga interaktionen som sker offline. Med millennieskiftet kom Web 2.0 och den så kallade sociala webben (Powell, Stratton & Cameron, 2018:20) då bland annat sociala plattformar som Facebook, Twitter och Instagram grundades. Den ökande användningen av dessa sociala plattformar medförde även en ökning av näthat och nätmobbning. Anonymiteten bidrog till en mer hotfull

och inskränkt kommunikation vilket har lett till mer forskning kring ämnet. 2021 kom en ny lag som innebär att det är brottsligt att uppmana till självmord (BrB 4 kap. 7a §). En person som utövar psykisk påverkan mot någon att begå självmord kan dömas för uppmaning till självmord. Detta gäller även vid oaktsamhet. På grund av den ökade användningen av sociala medier och skyddet bakom en anonym profil har människor oaktsamt börja uttrycka mer aggressivitet och skadliga handlingar gentemot andra. Utan eftertänksamhet kan sådana kommentarer leda till att en person tar sitt liv. Efter att många liknande fall uppkommit så har det problemet uppmärksamats och med lagen från 2021 visar det uttryck på hur människor måste ta ansvar för sitt beteende online.

RISKER OCH EFFEKTER

När det kommer till nätmobbning bland unga så kan effekterna bli allt från sämre prestation i skolan till relationer som går i kras, ångest och den allvarligaste och farligaste konsekvensen - självmord. I USA fann forskare att den andra ledande dödsorsaken bland unga mellan 10 och 17 års ålder var självmord, där många av fallen kunde kopplas till nätmobbning (Hinduja & Patchin, 2019). Sociala medier är idag en stor del av ungas liv, där de kan socialisera, dela och ta del av information men även bygga sina egna sociala identiteter. Forskning visar att unga använder plattformar för att skapa vänner men även för att säkra sin status. En baksida är att missbruket av personlig information på sociala plattformar hotar att skapa känslor av osäkerhet, depression men även spänningar bland unga. Relationer bland unga står på spel vid utsatthet för cybermobbing då det kan skapa klyftor mellan vänner på grund av de rykten som sprids om skilda individer online.

Det finns många olika barnrättsorganisationer som arbetar ständigt med att stötta och hjälpa barn och ungdomar. Några av dessa organisationer är **BRIS**, vars syfte är att stötta barn som far illa och att lyfta barnens rätt i samhället. Det finns även en global organisation som heter **ECPAT**. De jobbar med att motverka sexuell exploatering av barn och har bland annat en hotline man kan ringa. De erbjuder stöd och kunskap om bilder, sexuella kränkningar, hot och övergrepp på nätet eller i verkligheten.

Nätmobbning har blivit ett internationellt bekymmer med negativa effekter på människors fysiska, psykologiska och sociala välmående av offer såväl som förövare. Nätmobbning har visat sig vara starkt associerat med depression och självmordstankar jämfört med den traditionella mobbningen.

Forskningen visar att unga ser anonymitet som ett verktyg för förövare att undgå ansvar för sitt handlande men även att anonymiteten blir ett hinder för att berätta för vuxna då det är omöjligt att bevisa identiteten på förövaren (Dennehy m.fl., 2020). I en skolundersökning genomförd av Brottsförebyggande rådet 2019 framkom det att var tredje tjej och var femte kille uppgav att någon har skrivit kränkande saker om dem på internet under de senaste 12 månaderna. Undersökningen visade även att drygt 20% har haft bilder eller videos på dem som har laddats upp online utan deras tillåtelse eller vilja. Ungefär 36% av tjejerna och 31% av killarna uppgav sig blivit utsatta för mobbing. Detta visar på ett verkligt problem som ungdomar utsätts för med den växande närvaron på internet och sociala medier.

+46 8 656 50 00

Vi hjälper dig som på grund av position, förmögenhet eller exponering behöver se över dina säkerhetsrisker och samarbeta med en pålitlig partner inom säkerhetsfrågor.

Vi har sedan starten 2006 varit en marknadsledande helhetsleverantör av professionell säkerhetsrådgivning och kvalificerade säkerhetstjänster.

2Secure

Box 34037 • 10026 Stockholm • www.2secure.se